

عزاداران

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

سال اول | ویژه نامه ۱۲۵ |

حاج پدانه پنهان
در گفت و گو با قدس مطهر کرد
شرط اثرگذاری گریه‌ها
و عزاداری‌های محرم

۲

«نسل حسینی» در حال و هوای رضوی

ویژه‌برنامه‌های حرم مطهر امام رضا(ع)
در دهه اول محرم

۴

توصیه آیت‌الله بهجت
در سیر و سلوک چه بود؟

۲

آیت الله سید محمد تقی مدرسی:

خطیبان حسینی باید وجدان
امت اسلامی را بیدار کنند

۳

گزارشی از ساخت مدرسه در روستای «کل آباد» جیرفت
با مشارکت خادمیاران رضوی

الف مثل آرزو، میم مثل مدرسه

۲

طبق یک سنت تاریخی آیین نقاره زنی تا پایان ماه صفر برگزار نمی‌شود

سکوت نقاره‌ها در عزای حسینی

۴

بیان عاشورایی

آوردگاه عقلانیت دینی

معرفی کتاب «آزمون عزاداران»

محمد حسین

جمال زاده

کرونا همه ابعاد زندگی فردی و اجتماعی ما را تحت تأثیر خود قرار داد. بسیاری از دورهمی‌ها و رفت و آمدها به خاطر شیوع بیماری کرونا محدود شد و خیلی از مراسم‌ها و آیین‌ها به خاطر این بیماری فراگیر دستخوش تغییر و تحول شد. این اتفاق نه فقط در ایران و در خصوص آیین‌های اسلامی و ایرانی، بلکه در سراسر دنیا و نسبت به بسیاری از مراسم‌ها و گردهمایی‌ها بازنگری‌های جدی به وجود آورد.

عزاداری اهل بیت(ع) به‌خصوص سرور و سالار شهیدان، اباعبدالله الحسین(ع) نیز با شیوع بیماری کرونا دستخوش تحولاتی شد و برخوردهای متفاوتی در خصوص آن شکل گرفت. از واکنش‌های افراطی که هیچ‌گونه رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی را بر نمی‌تابد، تا موضع‌گیری‌های تفریطی که محدودیت‌های شدید برای مراسم‌های مذهبی قائل است. گروه پژوهشی مواسات، وابسته به شعبه دانشگاهیان مدرسه علمیه حضرت مهدی(عج) مشهد، در کتاب «آزمون عزاداران» به بررسی جنبه‌های مختلف اقامه شعائر حسینی در دوران کرونا پرداخته است. این کتاب که زیر نظر حجت‌الاسلام محمدتقی محمد الهی خراسانی نوشته شده در پنج گفتار به تبیین دیدگاه‌ها، مواضع، دستورالعمل‌ها و شبهات مطرح‌شده درباره عزاداری و اقامه شعائر حسینی در دوران شیوع کرونا پرداخته است. «آزمون عزاداران» با نگاهی متمایز به عزاداری اهل بیت(ع) و مسئله شیوع کرونا پرداخته و این موقعیت را به عنوان آزمون برای عزاداران و عرصه‌ای برای بروز عقلانیت دینی معرفی کرده است. در بخشی از مقدمه کتاب آمده است: «همراهی گام به گام علما و مبلغان دینی با مدیریت بحران کرونا در ایران نیز از نقاط درخشان تمدن نوین اسلامی است که آشکارا به عالم نشان داد این مکتب نه تنها دچار جمود و تخریب نیست، بلکه بسیار پویا و فعال است و با زمان‌شناسی کم‌نظیر، نه تنها تعارضی با دستورالعمل‌های علمی بهداشتی به وجود نمی‌آورد و به دوگانه کاذب علم و دین دامن نمی‌زند، بلکه در کوتاه‌ترین زمان ممکن با تمام توان به کمک متخصصان علوم پزشکی می‌آید و در همراهی جامعه دینداران با موازین بهداشتی، چه در فتاوا و چه در منابر و ظرفیت‌های اجتماعی گوناگونی که در اختیار دارد، هر آنچه می‌تواند را سخاوتمندانه به میدان می‌آورد». کتاب «آزمون عزاداران» که یکی از نخستین آثار منتشر شده در خصوص مناسک مذهبی در شرایط کرونایی است، به سفارش بسیج جامعه علوم پزشکی خراسان رضوی نگاشته شده و انتشارات امام مهربان آن را در ۸۲ صفحه به چاپ رسانده است.

رضوی بوده و برای عمران و آبادی آن تلاش بسیار کرده است، در وقف‌نامه مشهور خود که در سال ۱۲۳۷ تنظیم شده، بخشی از درآمد موقوفه خود را در حاشیه شهر مشهد، برای «تعزیه‌داری در درب مبارکه حرم مطهر» اختصاص می‌دهد؛ آن هم در روزهای دهه نخست ماه محرم تا زائران حرم رضوی پس از شنیدن نوای تعزیه و روضه، با آمادگی‌ای مضاعف برای عرض تسلیت به ساحت مقدس ثامن‌الحجج(ع) به حرم رضوی مشرف شوند. نمونه دیگر از این قبیل، موقوفه فضل‌الله‌خان، یکی دیگر از متولیان حرم رضوی است که درآمد آن، در سال ۱۲۳۴، صرف برپایی عزاداری و خواندن مرثیه در ماتم شهادت امام رضا(ع) و جد بزرگوارش حضرت سیدالشهدا(ع) در دهه آخر ماه صفر و در ایوان طلای صحن عتیق شده است. مورد دیگری که می‌توان به آن اشاره کرد، موقوفه میرزا محمد مهدی نوایی لشکرنویس است که در سال ۱۲۳۷، درآمد «یک باب تیمچه در محله سرشور، یک باب دکان خرقره‌زوی، یک باب دکان صباغی و...» را به این امر اختصاص داده که هر سال در دهه نخست محرم و دهه پایانی ماه صفر، یعنی در ایام شهادت سالار شهیدان و روزهای شهادت جانگداز ثامن‌الحجج(ع)، دو روضه‌خوان را در محل توحیدخانه مبارکه مستقر کنند تا برای زائران و مجاوران به ذکر مصیبت بپردازند. البته موضوع این وقف‌نامه‌ها، تنها روضه‌خوانی را در بر نمی‌گیرد؛ بخش مهمی از موارد تعیین شده از سوی واقفان که گاه بر برپایی روضه‌خوانی هم غلبه دارد، به اطعام و پذیرایی عزاداران مربوط می‌شود که بخش مهمی از مراسم مربوط به ماه محرم و صفر است، چراکه اطعام، سنت اهل بیت(ع) است و توجه به آن از سوی واقفان، در واقع به نوعی تأسی و پیروی از اولیای الهی محسوب می‌شود. یکی از نمونه‌های چنین موقوفاتی، موقوفه‌های حاج کاظم غراب و مجدالدین مدنی است که طی سال‌های ۱۳۴۳ تا ۱۳۶۶ به تدریج وقف شده و درآمد آن به اطعام عزاداران اختصاص یافته است.

نگاهی به تاریخ سنت وقف برای عزاداری سیدالشهدا(ع) و پیوند آن با فرهنگ رضوی

یا رضا(ع) می‌گویم و یاد محرم می‌کنم

وقف‌نامه‌ها توفیر دارد؛ آن‌ها موقوفه‌ای را در نیشابور برای فعالیت‌های مربوط به ماه محرم و صفر وقف کردند و از متولی و ناظر خواستند در روز شهادت امام رضا(ع)، آخرین روز از ماه صفر و پس از انجام امور مربوط به تعزیه‌خوانی و عزاداری در دو ماه پیش از آن، اشخاصی از اهل علم و توانا در سخنرانی را به باغ وقفی دعوت کنند و از مردم بخواهند برای فرا گرفتن معارف حسینی و رضوی، در باغ گرد هم آیند و پیش یا پس از مراسم، به تلاوت قرآن بپردازند.

اقامه عزا در حرم مطهر

یکی از قابل‌توجه‌ترین انواع موقوفه‌هایی که برای برپایی عزاداری در ایام عاشورای حسینی وقف شده، مواردی است که در آن‌ها، برپایی مجلس عزاداری را موقوف به انجام آن در حرم مطهر کرده‌اند. میرزا محمدحسین حسینی، مشهور به عضدالملک که روزگاری متولی حرم

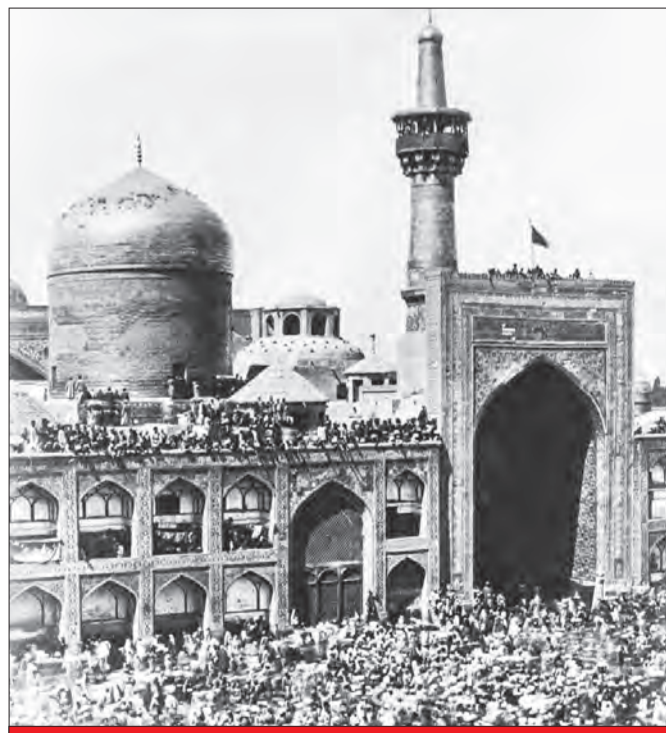
مرز و بوم، بدون عبور از وادی توس و نام بردن از ثامن‌الحجج(ع) امکان ندارد. قدیمی‌ترین موقوفه‌هایی که اسناد آن در دسترس است، چنین می‌گویند؛ سیدعلی فرزند سیداسماعیل، یکی از آن کرمانی‌های عاشق اهل‌بیت(ع) بود که در سال ۱۲۲۴ خورشیدی، ۱۷۶ سال پیش، نیم‌دانگ از مزرعه طهماسب‌آباد را در حومه شهر کرمان «وقف حضرت ثامن‌الائمه(ع) نموده تا هر ساله از محل یک ثلث درآمد آن ... با نظارت ناظر و در خانه واقف، واقع در بازار خواجه کرمان، صرف تعزیه‌داری و مرثیه‌خوانی و سینه‌زنی و آب و آتش ذاکران و عزاداران و سایر مصارف تعزیه‌داری» برای امام حسین(ع)، به نام حضرت ثامن‌الحجج(ع) کنند. مرحوم امام‌وردی‌خان بیات مختاری و همسرش آبی‌سلطان هم در سال ۱۲۳۸، یعنی ۱۶۲ سال پیش وقف‌نامه‌ای را در همین زمینه تنظیم کرد که کمی با دیگر

نیکبخت | شروع ماه محرم، آغاز یک رستاخیز است؛ به کمال رسیدن شور و شعور و این، مقدمه‌ای

است برای حسینی زیستن و حسینی مُردن. برای پدران و گذشتگان ما، طی قرن‌های متوالی، محرم و حال و هوای خاص آن، همیشه یک شاخص بوده است؛ شاخصی که می‌شود با آن، حق را از باطل تشخیص داد و راه را گم نکرد. از قیام خونین سربداران تا سال‌های دفاع مقدس و نبرد با تکفیریون داعش، محرم و واقعه جانگداز شهادت سیدالشهدا(ع) همواره پرچمی برافراشته و راهنما برای شهادت‌طلبانی بوده است که عاشق راه حسین(ع) بودند. این ویژگی خاص و غیرقابل جایگزین در فرهنگ شیعه، تأثیری شگرف بر تار و پود زندگی اجتماعی و فرهنگی مردم گذاشته؛ آن‌قدر که می‌شود در هر فصلی از فعالیت‌های اجتماعی و تلاش برای تدارک باقیات الصالحات، نشانه‌هایش را دید. به همین دلیل، عجیب نیست اگر در هر برگی از وقف‌نامه‌های بزرگ و کوچکی که واقفان گذشته‌های دور و نزدیک این مرز و بوم به رشته تحریر درآورده و می‌آورند نشانی از محرم یافت و ردی از دلدادگی به ندای «هل من ناصر ینصرنی» حسین(ع) مشاهده کرد. موضوع اختصاص موقوفه برای هرچه باشکوه‌تر برگزار کردن مراسم محرم، بخش مهمی از موقوفاتی را در بر می‌گیرد که طی قرن‌ها در مشهدالرضا(ع) و اطراف حرم مطهر وقف شده است؛ گویی پیوندی ناگسستنی میان سنت وقف کردن برای برپایی عزاداری سالار شهیدان و فرهنگ رضوی وجود دارد؛ پیوندی که از هر نظر قابل بررسی و توجه است.

همراهی دائمی ماتم و منبر؛ تلفیق شور و شعور

سنت حسنه وقف کردن برای برپایی عزاداری و مراسم مربوط به ایام محرم و صفر، پیوندی ناگسستنی با فرهنگ رضوی دارد؛ انگار توجه به کربلا در این

موضوع اختصاص موقوفه برای هرچه باشکوه‌تر برگزار کردن مراسم محرم، بخش مهمی از موقوفاتی را در بر می‌گیرد که طی قرن‌ها در مشهدالرضا(ع) و اطراف حرم مطهر وقف شده است؛ گویی پیوندی ناگسستنی میان سنت وقف کردن برای برپایی عزاداری سالار شهیدان و فرهنگ رضوی وجود دارد.

گزینش

بخونیم بعد اثرشو ببینیم... آثار عزاداری برای امام حسین در زندگی عجیبه... ظلم به خودمون کردیم اگه بی‌اعتنا باشیم به این مسئله... محرم‌ها باید جور دیگه زندگی کنیم اصلاً... تفاوت ایجاد کنیم توی زندگیمون در غذا خوردن، خوابیدن و... در زیارت عاشورا می‌خونیم آئی اقرب الی الله و الی رسوله و الی امیرالمؤمنین... تا آخر... اباعبدالله! من تقرب پیدا می‌کنم به سوی خدا به وسیله حاجتی مثل تو... به رسول خدا... به علی و فاطمه و... اولین و آخرین اثر عزاداری برای حسین(ع) در زندگی، تقرب به پنج تن آل عباست... نزدیک شدن به آل عبا...

یک درصد این تأثیرگذاری رو نتونستن ایجاد کنن... همه رسانه‌های دنیا جمع بشن... هالیوود و سینما و همه و همه... از هرچی هم می‌خوان استفاده کنن یک نفر و یک نمونه برای دل‌های مردم دنیا درست کنن... مردم دنیا، نه فقط برای دل‌های هزار نفر... یک محبتی درست کنند شبیه محبتی که ما به حضرت ابوالفضل(ع) داریم... برای هزار سال هم نه، برای ۱۰ سال... نمی‌تونن... این معجزه الهی آثاری روی زندگی فردی و اجتماعی داره... برکاتی داره. ما باید خودمون رو در شفاع و پرتو این خورشید قرار بدیم... ۴۰ روز مداوم به امام حسین(ع) بپردازیم. زیارت عاشورا

عزاداری برای سیدالشهدا(ع) امر عجیبیه و اقلاً... بعد ۱۴۰۰ سال، آدم نسبت به کسی که ندیده، این‌قدر محبت داشته باشه... این‌قدر نعمت محبت به امام حسین(ع)، همیشگی و در ما ساری و جاری بوده که ممکنه گاهی از عظمت و خیر و برکاتش غافل بشیم... پیامبر(ص) فرمودن **لَنْ يَقْتُلَ الْخُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَرَارَةً فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَبْرَأُ أَبَدًا...** از شهادت حسین(ع) یک آتشی در دل مؤمنین قرار میگیره که خاموشی نداره... سردشدنی نیست... چرامیگیم این ارادت و احساس و محبت ما به امام حسین(ع) یک معجزه الهی است؟ هیچ‌کدوم از رسانه‌های جهان

چند دقیقه حرف حساب

برکت عزاداری
برای حسین(ع)

